

Sosiaali- ja terveystoimen valiokunta

EDUSKUNTA

Lausuntopyyntö 25.9.2014

HE 133/2014 VP EDUSKUNNALLE LAIKSI KUNNAN PERUSPALVELUJEN VALTIONOSUUDESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Hallituksen esitys 133/2014 liittyy vuoden 2015 alusta voimaan tulevaan lakiin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta. Sosiaali- ja terveystoimen kannalta keskeisin osa esitystä liittyy vuoden 2015 valtionosuusprosentin määräytymiseen ja työmarkkinatuen rahoituksen muutokseen. Lisäksi esitykseen sisältyy muutoksia valtionosuuteen tehtäviin vähennyksiin ja lisäyksiin.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia ehdotetaan alennettavaksi siten, että kuntien valtionosuusprosentti vuonna 2015 olisi 25,42 ja kuntien omarahoitusosuus olisi 74,58 prosenttia. Valtionosuusprosentit vuosina 2010-2015 ja vuoden 2015 valtionosuusprosentin muodostuminen on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti 2010-2015

<i>Valtionosuusprosentti vuonna 2010</i>	<i>34,08</i>
<i>Valtionosuusprosentti vuonna 2011</i>	<i>34,11</i>
<i>Valtionosuusprosentti vuonna 2012</i>	<i>31,42</i>
<i>Valtionosuusprosentti vuonna 2013</i>	<i>30,96</i>
<i>Valtionosuusprosentti vuonna 2014</i>	<i>29,57</i>

	milj.€	pros.yks.
1. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen	741	-2,88
2. Valtionosuusleikkaukset	188	-0,73
3. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto valtiolle	164	-0,64
4. Sote-asiakasmaksujen korotuksen tuloutus valtiolle	40	-0,16
5. Harkinnanvaraisen korotuksen lopetus	20	-0,08
6. Turvakotitoiminnan siirto valtion vastuulle	4	-0,02
		-4,51
7. Jäteveron tuoton siirto vos-prosenttiin	70	+0,27
8. Vanhuspalvelulain velvoitteet	27,5	+0,05
9. Lastensuojelulaki ja muu sos- ja terv.huolto	19,4	+0,04
		+0,36

Valtionosuusprosentti vuonna 2015 **25,42**

Sosiaali- ja terveystoimen kannalta taloudellisesti merkittävin muutos liittyy valtionosuuksien leikkaamiseen (2). Vuodelle 2015 ajoittuvaa suora leikkaus on suuruudeltaan 188 milj. euroa, mikä alentaa valtionosuusprosenttia 0,73 prosenttiyksikköä. Hallituskauden aikana vuosina 2011-2015 valtionosuusprosenttia on alennettu 25 prosenttia (lähes 9 prosenttiyksikköä).

Kuntien kannalta on erittäin huolestuttavaa, että valtio vetäytyy peruspalvelujen rahoituksesta ja rahoitusperiaatteen toteutumisesta. Rahoitusperiaatteen mukaisesti valtion tulee varmistaa kuntien tosiasialliset taloudelliset edellytykset selvitä tehtävistään kohtuullisella vero - ja maksurasituksella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen korotusta (4) vastaavan säästön (40 milj. euroa) myötä valtionosuusprosenttia alennetaan 0,16 prosenttiyksikköä.

Lain voimaantulon ja valtionosuuden vähennyksen aikataulussa ei ole otettu huomioon kuntien talousarviokäsittelyyn liittyvää aikataulua. Valmistelun tässä vaiheessa kunnissa ei ole tietoa siitä, mitä maksuja on tarkoitus korottaa. Täten asiakasmaksumuutoksia ei voida ottaa huomioon kunnan talousarviota valmisteltaessa.

Asiakasmaksujen korotuksen lisäksi kuntien tulojen arvioidaan lisääntyvän 48 milj. euroa yleisten ja vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprocenttien laissa säädettyjä vaihteluvälien muutoksen myötä. Myös tätä muutosta vastaava määrä kuitenkin leikataan kuntien peruspalvelujen valtionosuudesta.

Nykyisessä taloustilanteessa kuntien tulopohjan vahvistaminen on välttämättömän toimenpide talouden tasapainottamiseksi. Ilman tulojen lisäämistä kunnat on pakotettu veronkorotusten lisäksi ottamaan lisävelkaa sekä tinkimään palvelutasostaan. Tämä lisää kuntien ja kuntalaisten välistä epätasa-arvoa.

Kehyspäätöksen 2015–2018 mukaan harkinnanvarainen valtionosuuden korotus (5) ehdotetaan lakkautettavaksi vuoden 2015 alusta lukien. Tämän vaikutuksesta vuoden 2015 valtionosuutta alennetaan 20 milj. euroa (0,08 prosenttiyksikköä).

Ottaen huomioon talouden epävakaus ja erityisesti rakennepaikkakuntien haavoittuvuus on tärkeää, että harkinnanvaraisen valtionosuuden korotus säilytetään osana valtionosuusjärjestelmää.

Aikaisemmin kuntien vastuulla ollut turvakotitoiminta (6) siirretään valtion vastuulle. Arviokustannuksiin perustuen kuntien tuloja vähennetään 4 milj. euroa. Tähän liittyen valtionosuusprosenttia alennetaan 0,02 prosenttiyksikköä.

Rakennepoliittisen ohjelman myötä tehtävien ja velvoitteiden kevennyksistä aiheutuva menojen mahdollinen lasku tulisi ottaa huomioon kuntien valtionosuuksissa jälkikäteen kustannustenjaon tarkistuksen myötä, eikä etukäteen epävarmojen kustannusvaikutusarviointien avulla.

Turvakotitoiminnan siirtoon liittyvä kuntien valtionosuuksia vähennys tulisi toteuttaa 50 prosentin sijaan todellista, voimassa olevan lainsäädännön mukaista valtionosuusprosenttia käyttäen.

Kuntien tehtävien ja velvoitteiden lisääminen otetaan rahoituksessa huomioon valtionosuusprosenttia korottamalla. Vuoden 2015 alusta voimaan tulevat uudet ja laajenevat tehtävät (9) liittyvät lakiin sosiaalihuoltolain muuttamisesta. Uuden tai laajentuneen toiminnan valtionosuus on 50 prosenttia laskennallisista kustannuksista. Kaikkiaan mainituista säädöksistä aiheutuva korotus valtionosuusprosenttiin on yhteensä 0,04 ja euromääräinen vaikutus valtionosuuden määrään on 19,6 miljoonaa euroa.

Pääministeri Stubbin hallituksen hallitusohjelman perusteella uusiin ja laajeneviin tehtäviin valtionosuus olisi 100 prosenttia tehtävien laskennallisista kustannuksista, ellei valtionosuus-tehtäviin tehdä vastaavansuuruisia vähennyksiä.

Nykyisessä kuntatalouden tilanteessa valtion tulisi pidättäytyä uusien tehtävien ja velvoitteiden antamisesta. Jos kuitenkin uusia tehtäviä annetaan, nii-

den kustannusvaikutukset tulisi arvioida huolellisesti, ja kunnille aiheutuvien kustannusten lisäys kompensoida täysimääräisesti.

Työmarkkinatuen rahoitus

Vuoden 2015 alusta kuntien vastuulle siirrettävästä työmarkkinatuen rahoituksesta aiheutu-
vasta kustannusten noususta esitetään korvattavaksi osa kunnille valtionosuusjärjestelmän
sisällä siten, että uudistuksen nettovaikutus kuntien talouteen on tasasuuruinen. Valtio kom-
pensoi uudistuksesta kunnille aiheutuvia kustannuksia 75 miljoonalla eurolla. Tätä toteutetaan
kaksivaiheisesti yhteisöveron jako-osuutta muuttamalla ja toisaalta valtionosuusjärjestelmän
kautta tämän hetkisen tiedon mukaan yksittäisten kuntien työmarkkinatuen maksuosuuksia
vastaavassa suhteessa.

**Työmarkkinatuen rahoitusvastuun siirron on arvioitu vähentävän valtion ja
vastaavasti lisäävän kuntien menoja 160 miljoonaa euroa. On todennäköistä,
että muutoksen vaikutus on tätä suurempi.**

**Kun valtio siirtää työttömien perusturvaan kuuluvan työmarkkinatuen rahoi-
tusvastuuta kunnille, eivät kunnat voi välttää maksuvastuutaan. Kunnille ai-
heutuvien kustannusten lisäys tulisi kompensoida täysimääräisesti.**

**Kuntaliitto on huolestunut siitä, että vero- valtionosuus- ja sosiaaliturvajär-
jestelmät sekoitetaan keskenään, vaikka yleisenä tavoitteena on ollut järjes-
telmien selkeyttäminen ja yksinkertaistaminen.**

SUOMEN KUNTALIITTO

Sanna Lehtonen
kehittämispäällikkö

